

ACTIEPLAN BIODIVERSITEIT

1. Inleiding

De stad Kortrijk nodigde, met het bestuursakkoord 'Beste stad van Vlaanderen' (2019–'24) en het klimaatplan 'Kortrijkse Green Deal' (°2021), de natuurbeweging uit om samen een Actieplan Biodiversiteit op te stellen. We consulteerden hiervoor Natuurpunt, TuinHier, Logo Leieland, Inbo en Avansa. Het plan heeft als doel om concrete acties op te stellen om de biodiversiteit in Kortrijk te behouden en uit te breiden en de burgers te sensibiliseren.

Natuurpunt en de stad hanteerden vroeger al een charter Biodiversiteit, met een meer vrijblijvend karakter. We willen nu echter een stap verder gaan. Dit actieplan wil **informer**: waarom maken we een actieplan biodiversiteit? Het wil vervolgens **richting geven** met duidelijke doelstellingen. Ten slotte **verbinden** we ons tot uitvoering in specifieke actiefiches.

Net zoals onze 'Green Deal' is dit actieplan een **open en participatief** document, dat voortdurend evolueert. Aan de hand van **dynamische actiefiches** roepen we partners en burgers op om engagement op te nemen.

2. Waarom een Actieplan Biodiversiteit?

Biodiversiteit is de afkorting van 'biologische diversiteit'. Daaronder verstaan we alle niveaus van biologische en ecologische diversiteit. Het slaat op de variatie in levende organismen die worden aangetroffen in een bepaald gebied. Elk organisme speelt daarin zijn eigen specifieke rol.¹

De klimaatverandering, overexploitatie, landgebruik door de mens, versnippering, uitheemse invasieve soorten, vermisting en verzuring zetten de biodiversiteit wereldwijd **onder druk**. Ze kreunt onder vervuiling, droogte, hitte en overstromingen. Ons consumptiegedrag leidt tot desastreuze ontbossing voor veeteelt en plantages.

Door het **shifting baseline-syndroom** beschouwen we de klimaatverandering en het biodiversiteitsverlies dat reeds plaatsvond in de voorbije decennia bovendien als normaal, omdat we er mee opgegroeid zijn. Zo wordt de lat voor het behouden van biodiversiteit elke generatie lager gelegd en verschuift ons referentiekader.

Het Global assessment rapport van IPBES² stelt dat de huidige schaal en snelheid van biodiversiteitsverlies een ernstige bedreiging vormt voor het welzijn van de mens. Van essentieel belang voor ons zijn **ecosysteemdiensten** (de diensten die de natuur levert). Denk aan bestuiving, bodemvruchtbaarheid en de productie van voedsel.³ Culturele ecosysteemdiensten zijn natuurgebonden recreatie, verhogen van de leefbaarheid, esthetische beleving, etc.

Hoe groter de variatie in wezens die samenwerken in een ecosysteem, hoe groter de capaciteit van dat ecosysteem om schokken te weerstaan en leven te ondersteunen. Het beschermen van de biodiversiteit is daarom een vitaal aspect voor het beschermen van de planeet en het **veiligstellen van ons eigen voortbestaan**.

Ook **stedelijk groen** biedt vele ecosysteemdiensten. Dat bomen zuurstof leveren, koolstof opslaan en onze lucht zuiveren is algemeen bekend. Ze zorgen ervoor dat temperatuurextremen worden afgevlakt (bomen zijn natuurlijke airco's), ze creëren schaduw, bufferen regenwater bij stormen en helpen zo overstromingen tegen te gaan.⁴ Groene infrastructuur in de stad én de rand maakt onze leefomgeving aangenamer en heeft een positieve impact op onze levenskwaliteit.

¹ Bron: Universiteit Utrecht

² Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services 2019

³ Bron: Europees Milieuagentschap

⁴ Bos+ "Groene infrastructuur brengt leven in de stad"

3. Kortrijkse context

Het is essentieel dat we onze inwoners inzicht bieden en sensibiliseren met betrekking tot het belang van biodiversiteit. We focussen ons op de Kortrijkse situatie met één oog op de wereld, Europa en Vlaanderen. Volgens de wereldwijde intactness index voor biodiversiteit (BII) is **het biodiversiteitsverlies in Vlaanderen te groot**. De gemiddelde BII-score in Vlaanderen is 67% (t.o.v. 78% op wereldschaal). Dat betekent dat het gemiddelde aantal organismen in Vlaanderen een derde lager is dan in een onverstoorde situatie.⁶

De trend voor algemene **plantensoorten** is in de periode 1950-2018 constant: 205 soorten gaan er in de multisoortenindex⁵ op achteruit, 167 soorten gaan erop vooruit. Beide trends houden elkaar in evenwicht. Bij de winnaars zitten warmteminnende soorten en soorten van voedselrijke habitats, bij de verliezers soorten van voedselarme graslanden en aquatische soorten.⁶

In Vlaanderen bestaat meer dan 99,9 procent van de biomassa uit mensen, runderen en varkens en minder dan 0,1 procent uit **wilde zoogdiersoorten**, zoals everzwijnen, reeën en herten. Wereldwijd schatten wetenschappers het aandeel van wilde dieren op 4%. De biomassa van die laatste groep is er door de mens sterk op achteruitgegaan. Ondanks dat uitgesproken onevenwicht is er een lichte positieve trend voor diersoorten *in de periode 1990-2018* (177 soorten gaan erop vooruit (bron: WWF)), wat in Vlaanderen wordt ervaren als een toenemende (economische) druk op de leefomgeving.⁶

De **broedvogels** gaan er sinds 2010 beduidend op achteruit. Ook de populaties van een aantal overwinterende **watervogelsoorten** van Europees belang gaan in Vlaanderen nog steeds achteruit. Vlaanderen heeft de bindende beleidsdoelen voor 2020 zoals geformuleerd in het Vlaams Natura 2000-programma dan ook niet gehaald.⁶

28% van de soorten in Vlaanderen staat op de Rode Lijst (geeft de kans op uitsterven aan).⁶ **Soortbeschermingsprogramma's** bevatten maatregelen om de achteruitgang van soorten te stoppen en het herstel van (de populaties van) bedreigde soorten te bevorderen. Sinds 2015 zijn er jaarlijks 4 soortbeschermingsprogramma's bijgekomen in Vlaanderen. Specifiek voor Kortrijk zijn de soortbeschermingsprogramma's voor **de kamsalamander en de eikelmuis**.

Ondanks ons sterk blauw dooraderd territorium is Zuid-West-Vlaanderen **veel te hard**. Per inwoner ligt hier gemiddeld 301 m² verharding, in de rest van Vlaanderen gemiddeld 'maar' 284 m². De **verhardingsgraad** is hoog: **in Kortrijk 25%**, regionaal 20,4% tegenover gemiddeld 13,5% in Vlaanderen (27% in de Vlaamse centrumsteden). Daardoor heeft water geen tijd om in de bodem te sijpelen en raakt het grondwater niet aangevuld. Ontharden is dus de boodschap: we geven het water meer ruimte zodat het kan infiltreren, overtollig water slaan we op en **we maken plaats voor groen** om meer af te koelen. Ontharding leidt zo tot een aangenamere leefomgeving, bodemherstel, een betere luchtkwaliteit en meer biodiversiteit!⁷

Natte natuur is natuur die afhankelijk is van oppervlakte- of grondwater en omvat al dan niet beboste veengebieden, vallei- en moerasgebieden, vochtige graslanden in valleien en polders. Ze fungeert als een zeer belangrijke spons om het watersysteem in evenwicht te houden en slaat bovendien veel CO₂ op. De mate waarin ze voor elk van die functies bijdraagt, is ecotoopspecifiek. De afgelopen 50 tot 60 jaar verloor Vlaanderen 75% van zijn natte natuur. Van de 244.000 ha die er rond de jaren 1950 nog was, blijft nu maar 68.000 ha over, bovendien van wisselende kwaliteit.⁷

Uit het Gemeentelijk NatuurOntwikkelingsPlan (GNOP) uit 1997 bleek al het belang van beekvalleien als ecologisch waardevolle gebieden en verbindingsgebied. Niettegenstaande de sterke versnippering van de Leievallei (bebouwing, industrie) in Kortrijk, zijn ze belangrijk als stapstenen voor fauna en flora.

12% van het oppervlakte in Kortrijk bestaat uit **tuinen**, en 32% is **landbouwlanschap**. In Kortrijk is **9,6% van de oppervlakte** volgens de ruimteboekhouding ingekleurd als een **groene bestemming**. Het gaat dan om de

⁵ De multisoortenindex of MSI voor planten is een ruwe graadmeter voor de globale trend van de biodiversiteit in de wereld of in een land of regio. De index is een eerste knipperlicht voor veranderingen in de biodiversiteit.

⁶ NatuurRapport 2020, INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek)

⁷ Regionale Onthardingsstrategie, Leiedal

bestemming natuur en reservaat, bos en overig groen (parkgebieden, bufferzones, speelbossen, ...). Dit percentage is hoger dan in West-Vlaanderen (6,7%) en lager dan in het Vlaams Gewest (15,2%).⁷

Vlaanderen is met slechts 10,3% bos één van de minst beboste streken binnen Europa. Met een bebossingspercentage van gemiddeld 2,9% is West-Vlaanderen de slechtste leerling van de klas. Het bos- en natuurareaal in Kortrijk is vandaag nog kleiner: **2,8% van het grondgebied is bebost**. Nochtans vormen ook de bossen zwaartepunten op ecologisch vlak.

In ongeveer 26% van Vlaanderen is de natuur juridisch beschermd. 14% van Vlaanderen ligt binnen gebieden met een (inter)nationaal beschermingsstatuut. De natuurreservaten maken 2% van Vlaanderen uit. Daar is de natuur het meest strikt beschermd. Slechts 1/4 van de beschermde oppervlakte wordt actief natuurgericht beheerd.⁵ Dat maakt dat ongeveer 7% van Vlaanderen beschermd en natuurgericht beheerd is.⁵ Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)-gebied in Kortrijk bedraagt slechts 1,1% van de totale oppervlakte.⁸

4. Doelstellingen

Dit actieplan heeft als doel om **de biodiversiteit te behouden en uit te breiden** en de ecosystemen op te waarderen. Daarom zetten we in op het bewaren van het aanwezige groen. We breiden groenzones en natuurgebieden uit en verbinden ze. We zorgen voor een hogere kwaliteit, door een aangepaste ecologische inrichting en beheer.

Zoals hiervoor beschreven komen groen en natuur in verschillende vormen voor, met elk hun eigenheid en (vaak) typische bewoners. Zorg dragen voor deze biotopen betekent bijdragen aan het behoud en de ontwikkeling van de soortendiversiteit. Om gericht te werk te gaan, richten we ons op de volgende **lokale**⁹ **biotopen**:

1. **Natte natuur**
beken, beekvalleien, poelen, natte weides, ...
2. **Publieke stenige omgeving**
gebouwen (natuurinclusief bouwen), kaaimuren, straat- en laanbomen, speelplaatsen, bedrijventerreinen, ...
3. **Tuinen**
privégroen, (voor)tuinen, geveltuinen, groendaken
4. **Landbouwlandschap**
akkers, weiland, kleine landschapselementen ((knot)bomenrijen, houtkanten, solitaire bomen, ...)
5. **Graslanden**
Wegbermen en hooilanden
6. **Wijk- en buurtgroen**¹⁰
parken, begraafplaatsen, pleintjes, ...
7. **Bos**
Bellegem- en Argendaalbos, Kooigembos, Preshoekbos, Kennedybos, ...

Sensibilisatie en communicatie over de voordelen van een hogere biodiversiteit werd ook al benoemd als essentieel. Onze ambitie is om, via kanalen van de stad en partners, inwoners en de verschillende landgebruikers warm te maken om vaker te participeren aan onze acties. Met de maandelijkse rubriek 'Natuur van bij ons' in het stadsmagazine zijn we daar alvast mee begonnen. Een verstandig ruimtegebruik resulteert in de versterking van leefgebieden van de kwetsbare koestersoorten.

⁸ Provincie in Cijfers

⁹ Voor de bescherming van de globale biodiversiteit zijn er andere verdragen/projecten zoals een Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro, EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030, Europese Green Deal, ...

¹⁰ Buurtgroen wordt gedefinieerd als groen met een minimumoppervlakte van 0,2 hectare en wijkgroen als groen met een minimumoppervlakte van 10 hectare. - www.stadsmonitor.be

5. Kortrijkse Biotopen - Bestaande acties

De stad Kortrijk maakt werk van **klimaatadaptatie**. We beschermen ons tegen het veranderende klimaat en extremere weersomstandigheden door een stevig natuur- en groenbeleid. Wat goed is voor het klimaat komt ook de biodiversiteit ten goede. En vice versa.

De stad Kortrijk **onderneemt al heel wat acties** om de biodiversiteit in de genoemde biotopen te ondersteunen. Hieronder schetsen we daarvan een overzicht. Verderop in dit plan definiëren we de ontwikkeling van nieuwe acties, met het oog op specifieke (koester)soorten en hun habitats.

1. Natte natuur

Onze **18 beken en beekvalleien** willen we op een natuurvriendelijke manier inrichten. Het subsidieproject 'Van Beek tot bodem' (programma Waterlandschap 2.0) voert dit bekenplan in Zuid-Kortrijk uit. We dringen de bodemerrosie terug, gaan verdroging tegen, verbeteren de oppervlaktewaterkwaliteit via decentrale waterzuivering, en geven beken een structurele plaats wanneer dat noodzakelijk is voor een meer natuurlijke waterhuishouding ...

In het noorden van de stad richten we de **Heulebeek** in tot een natuurlijke corridor. Er zijn acties en engagementen opgenomen op vlak van beleving, sensibilisering, waterkwaliteit, droogte en wateroverlast. We werken samen met de provincie aan inrichtingsvoorstellen voor de Weimeersbeek, Fabrieksbeek en Ooievaarsnestbeek. Met Leiedal maken we een visie op voor de Neerbeek in Bissegem. Het subsidieproject 'Natte natuur' wil meer ruimte geven aan de Hellebeek. Natte natuur werd ook gerealiseerd met de Rotersmeers.

Natuurlijke **bufferbekkens** op Walle en aan Bissegem-Plage zijn in voorbereiding. In nieuwe wijken en parken realiseren we systematisch wadi's voor een natuurlijke buffering en infiltratie van hemelwater. Ook poelen en veilige verbindingen zijn belangrijk. In 2022 voerden we nog actie rond een paddenoverzet. Deze amfibieën en de kamsalamander, de Gaffelwaterjuffer (libelle) en de fuut (watervogel) zijn **koestersoorten** voor deze biotoop.

2. Publieke stenige omgeving

Het **detailhemelwaterplan**, van toepassing voor een deel van de kern van Kortrijk, zal als leidraad dienen voor het ontwerp van onze openbare ruimte. Zo houden we steeds rekening met ontharding en infiltratie. Het streven naar een gescheiden rioleringsstelsel behoort daar ook toe. De hemelwater- en onthardingsplannen van onze deelgemeenten volgen nog.

Op de Groeningelaan zorgt het **onthardingsproject** van 2.200 m² binnenkort voor een stadspark met een natuureiland, ontmoetingsplek, zone voor kruiden en snijbloemen en een speelzone. Ook in het historisch hart stellen we een voorbeeld. Rond de Onze-Lieve-Vrouwekerk ontharden we zo'n 1.400 m². Binnen wegenisprojecten ontharden we steeds waar mogelijk. Scholen kunnen rekenen op (financiële) ondersteuning voor de ontharding, vergroening en openstelling van de speelplaats. Bovendien stapt de stad mee in de 'Regionale Onthardingsstrategie voor Zuid-West-Vlaanderen', opgesteld door Leiedal. Via het Lokaal Energie- en Klimaatpact engageren we ons om tegen 2030 1 m² per inwoner te ontharden.

De digitale inventarisatie van ons bomenbestand op openbaar domein is de eerste stap in de opmaak van ons **bomenbeleidsplan**. Het zet de koers uit voor de lange termijn, gebaseerd op het actuele omgevingsbeleid en de boomspecifieke keuzes. Hogeschool Vives en Eurosense voeren, i.s.m. stad Kortrijk, een automatische kroondetectie uit van ons bomenbestand. We laten oude en dode bomen, voornamelijk in natuurgebieden, staan. Enkel gevaarlijke takken worden gesnoeid maar de boom wordt niet geveld.

Met de **Vergroen en Bebloem** premie stelt Kortrijk subsidies ter beschikking voor duurzame acties die buurten groener, fleuriger en biodiverser maken. Er loopt ook een proefproject rond boomspiegeladoptie.

Op **bedrijventerreinen** maakt Leiedal de omslag van parkmanagement naar een meer natuurgericht beheer. Samen met het Stadlandschap Leie en Schelde zet men voornamelijk in op het overtuigen van bedrijven om een ander (minder intensief) groenbeheer te voeren. Bovendien wordt via omgevingsvergunningen bij de inrichting van nieuwe of oude bedrijventerreinen en verkavelingen ruimte gecreëerd voor natuurontwikkeling.

Binnen de stadsorganisatie, van ruimtelijke planning tot groendienst, speelt biodiversiteit een prominente rol. Voor onze openbare verlichting hanteren we een vleermuizenplan. Samen met het Stadlandschap Leie en Schelde plaatsten we kunstnesten voor huiszwaluwen aan huizen. Andere **koestersoorten** voor deze biotoop zijn de muurhagedis, wilde bijen, hommels, huismus en gierzwaluw.

3. Tuinen

Met de **Tuincoach** biedt de stad Kortrijk gratis professionele begeleiding aan om van tuinen plekken te maken waar het leuk vertoeven is, die minder werk vereisen én die meer natuur en biodiversiteit in de stad creëren. Een ecologische tuin die samengaat met de praktische wensen van zijn eigenaars en bijdraagt aan waardevol groen in de stad.

De stad biedt zijn inwoners zo een team van tuinspecialisten met expertise op vlak van natuurvriendelijke aanleg en beheer. De ene heeft specifieke kennis over **stadstuinen**, de ander is gespecialiseerd in **grote landschapstuinen** of ecologisch **moestuineren**. Afhankelijk van het type tuin, sturen we er een Tuincoach op af.

De Tuincoach geeft **advies** over de mogelijke indeling van de (voor)tuin en duidt aan waar welke planten en bomen kunnen komen. Hij of zij geeft aan welke mogelijke (kleine) structurele aanpassingen er kunnen gebeuren met een meerwaarde voor jou en voor plant en dier. Dit advies wordt vastgelegd in een schetsmatig vlekkenplan en een samenvattend verslag. Daarmee kan de eigenaar aan de slag.

De Tuincoach wijst de inwoners ook op de stedelijke premies voor **groendaken en geveltuinen**. Een melding volstaat van het feit dat je een geveltuin hebt aangelegd of dat van plan bent. Bij die melding kan je meteen een forfaitaire subsidie van € 25 aanvragen, voor het aankopen van planten en materialen.

Bovendien kan men de gewenste - inheemse - klimplanten aankopen via **'Maak het groener'** van Natuurpunt, mét een korting van de stad. Daarnaast zijn er verschillende plantpakketten volgens het gewenste type haag, bosje of houtkant. Kortrijk nam ook deel aan 'Maai mei niet'.

Tientallen Kortrijkzananen hebben een bijzondere eik in hun (grote) tuin staan. De **Kortrijkse eik** werd in 1990 door Dirk Benoit, boomkweker en gepassioneerd eikenliefhebber, ontdekt in het Gebroeders Van Raemdonckpark. De boom werd in 2000 samen met de Britse dendroloog Allen Coombes geclassificeerd en gedetermineerd. Uiteindelijk werd hij in 2006 zelfs officieel erkend als *Quercus x streimii* 'Kortrijk'.

Bomen, struiken en hagen, kleine waterelementen, bloemenweides, wilde grasvelden, ... zorgen voor meer dieren in de tuin. Die vinden er drinkwater tijdens droge zomers en voedsel tijdens een barre winter. Amfibieën kunnen er de winter doorbrengen en er zijn meer bloemen voor bijen en insecten. Kleine vogels en zoogdieren vinden er beschutting. Enkele voorbeelden van **koestersoorten** in onze tuinen zijn de huismus, merel, zanglijster, keep en putter (wintergasten), de hommels, de egel, ...

4. Landbouwlandschap

De bouwshift moet open ruimte beschermen en tegelijk Kortrijk toelaten om *meer* stad te worden. Voor de bescherming van de open ruimte is het opzet om het bijkomend ruimtebeslag in 2040 volledig stop te zetten. In een aantal prioritaire gebieden lopen **onderhandelingen** met eigenaars.

De stad **stelde een voorbeeld** en beschermde ondertussen de open ruimte op heel wat van haar gronden. Voorbeelden zijn stadsgroen Vlasakker, het woongebied bij stadsgroen Ghellinck en het schrappen van de geplande stadsverkaveling aan het Morinnegoed.

Ondertussen maken we werk van **het beleidsplan ruimte**. Dat verankert de bouwshift in de brede zin. Het bepaalt waar, hoe en hoe sterk we de open ruimte willen beschermen. Het legt ook vast op welke plaatsen we meer stad willen worden en hoe we dat op een duurzame en klimaatrobuuste manier zullen doen.

Samen met het Stadlandschap Leie Schelde ondersteunt de stad de aanleg of het herstel van **kleine landschapselementen** (KLE's) door open ruimte gebruikers of natuurverenigingen. KLE's zijn hagen, knotwilgen, oeverzones, poelen, hoogstamfruitbomen, ...

Akker- en weidevogels zoals de geelgors, ringmus, (steen)uil, boerenzwaluw, kievit, patrijs, veldleeuwerik, koekoek, ... voelen zich thuis in deze biotoop. **Koestersoorten** onder zoogdieren zijn onder meer de haas en de eikelmuis (in kleinschalig landbouwlandschap).

5. Graslanden

Het maaien van de **wegbermen en baangrachten** gebeurt tweemaal per jaar, conform het vigerende gemeentelijke Bermbeheersplan (oktober 1998). We hanteren twee technieken om te maaien: klepel- en cirkelmaaien.

Klepelmaaien is de meest haalbare techniek: omwille van de efficiëntie, mogelijkheid tot werken op sterke hellingen (binnenkant grachten), de robuustheid om kleine hindernissen aan te kunnen en de kennis bij aannemers. Bij een klepelmaaier zitten stalen klepels aan een ronddraaiende as. De klepels slaan het gras eraf. De plantenresten blijven liggen, wat leidt tot voedselverrijking van de bodem en een laag van halfverteerde plantenresten die tegengaat dat zaden ontkiemen. Het gevolg is een eenzijdige (in tegenstelling tot de gewenste gevarieerde) begroeiing van ruigteplanten, grassen, paardenbloem en boterbloem en andere kruiden.¹¹

Cirkelmaaien (of slagmaaien) lijkt in de praktijk op grote schaal moeilijk haalbaar. Nochtans geniet dit de voorkeur, omdat het slechts 10% van de insecten doodt die in het veld leven, bij een cilindrische maaier is dat doorgaans 80%. Cirkelmaaiers zijn als het ware vergrote versies van de huis-tuin-en-keuken-grasmaaier, eventueel met meerdere horizontaal ronddraaiende messen.

Nog ecologischer is om de grachtzijde pas te maaien vanaf **oktober**, zodat we daar zaden de kans geven zich te verspreiden over de gemaaide bermzijde. Daarnaast zal de andere zijde van de gracht slechts éénmaal per jaar gemaaid worden. Ook van de bloemenstraten maaien we de berm pas in oktober.

Koestersoorten te vinden in de (hoge) grassen zijn dagvlinders (zwartsprietdikkopje en oranje zandoogje), wilde bijen, de kievit en de Pinksterbloem.

¹¹ Bron: Wikipedia

6. Wijk- en buurtgroen

In Kortrijk is 8,9% van de oppervlakte ingenomen door **buurtgroen** (dat is groen met een minimale oppervlakte van 0,2 hectare). In West-Vlaanderen bedraagt dit 9,7% en in het Vlaams Gewest 24,1%. In Kortrijk woont 95,1% van de inwoners binnen de 400 meter van buurtgroen.¹²

Wijkgroen (groen met een minimumoppervlakte van 10 hectare) is van toepassing op 4,7% van de oppervlakte in de stad (en ter vergelijking: 7,6% in West-Vlaanderen en 21,0% in het Vlaams Gewest).¹³

We realiseerden een nieuwe groenzone van het OC Marke tot aan het Preshoekbos. Met Stadsgroen Ghellinck, Vlasakker en Marionetten creëren we belangrijke uitbreidingen en aanplantingen.

Samen met Bos+ realiseerden we het eerste Vlaamse '**wonderwoudje**' in de wijk Pius X én maakten we een **klimaatgroenscan** en klimaatgroenplan op. Deze laatste vormen het vertrekpunt voor ontharding- en vergroeningsstrategieën en subsidiecalls.

Er werd een subsidieaanvraag goedgekeurd voor 'groenadoptie Herdersstraat' i.h.k.v. de projectoproep '**Natuur in je buurt**' van Agentschap Natuur en Bos. Met De Paulientjes creëerden we 3.500 m² stadspark. Het Pieter Pauwel Rubensplein werd getransformeerd tot een klimaatrobuuste groene buurtplek. Ook de Groen- en fietsstructuur Kortrijk Noord levert extra buurtgroen op. Met dit soort projecten betreft de stad buurtbewoners, buurtcomités en lokale belangengroepen bij herinrichtingen, beheer en onderhoud van het openbaar groen.

Via het structureel overleg met **Natuurpunt** (vastgelegd via een samenwerkingsovereenkomst) over bredere milieuthema's, werkt de stad o.a. mee aan het beheer van Kortrijkse natuurgebieden. De stad ondersteunt natuurverenigingen bij de aankoop en inrichting van natuurgebieden (Natuurbank groenfonds).

We maken niet enkel **beheerplannen** op voor de natuurgebieden, maar ook voor parken, begraafplaatsen, pleintjes etc., met als doel de biodiversiteit te maximaliseren. Hierbij volgen we de principes van 'Harmonisch Park- en Groenbeheer' bij zowel inrichting als beheer. We houden ook rekening met de noden van insecten (nectarplanten, ruige hoekjes, kruidentuintjes, ...) en gesuggereerde maatregelen zoals opgenomen in o.a. het Wilde Bijenplan (Rapport Natuurpuntstudie). Er leven meer dan 100 soorten wilde bijen in Kortrijk!

In 2019 ondertekende de stad Kortrijk het **ByeByeGrass-Charter**, een wetenschappelijk onderbouwde leidraad om de stad klimaatrobuuster te maken. Minder monotoon gazon zorgt voor meer bloemen en meer biodiversiteit. We koppelen ook hier het Wilde Bijenplan aan de uitwerking van dit charter, dat intussen op ca. 100 plaatsen succesvol wordt toegepast. In negen ByeByeGrass-zones plantten we meer dan 140.000 bloembollen. En in het kader van de 'grootste bloemenweide van de Benelux', zaaiden we meer dan 1.660 m² nieuwe bloemenweide in en meer dan 31.000 m² bloemenakker (2021).

In 2021 ging de stad, met de **Green Deal Sportdomeinen**, een inspanningsverbintenis aan om binnen de sportsector duurzaamheidsacties uit te voeren. We willen o.a. inzetten op biodiversiteit en duurzame onkruidbestrijding op sportdomeinen.

Kortrijk mocht met Kortrijk Weide België vertegenwoordigen in de Europese eindstrijd voor de **Green Cities Award 2021**. Met de realisatie van Kortrijk Weide werd een vervuilde, grimmige site omgevormd tot bruisende, groene en duurzame omgeving in het centrum van de stad. Het is met name het 2,9 ha grote ecologische Mandelapark dat voor een duurzaam en biodivers totaalconcept zorgt en de landelijke nominatie voor de award binnenhaalde.

Koestersoorten zijn de Kortrijkse eik, wilde bijen en paddenstoelen.

¹² Provincie in Cijfers

¹³ Cijfers uit 2016

7. Bos

Binnen deze legislatuur werken we aan **100ha extra bos en natuur**. Het Preshoekbos werd uitgebreid (met o.a. de voormalige Wienerberger groeve), waarbij een ecotunnel voor een onmisbare link tussen twee groengebieden zorgt.

Onder meer de uitbreiding van Bellegem- en Kooigembos wordt onder de loep genomen in het **Open Ruimteplan Interfluvium**. We zetten blijvend in op de grondverwervingstrajecten voor verschillende groengebieden in Kortrijk.

De stad leverde extra inspanningen om **overtredingen** in natuur- en bosgebieden tegen te gaan, zoals acties tegen zwerfafval, loslopende honden en illegale crossen in Bellegembos.

Onder de **koestersoorten** zijn vleermuizen, hermelijnen, wezels, paddenstoelen, Eenbes, Wilde hyacint, Heggenrank ...

6. Nieuwe actiefiches - focus op koestersoorten

Voor bijkomende acties maken we telkens fiches op, vertrekkende van de gedefinieerde biotopen, en met een focus op Kortrijkse koestersoorten. Met gerichte aanpassingen **behouden en creëren we geschikte biotopen voor (de versterking van) koestersoorten**. Zo zetten we een **doelsoortenbeleid** op (o.a. voorkomen van Rode lijstsoorten en beschermden soorten).

Uit de studie 'Provinciaal prioritaire soorten in de provincie West-Vlaanderen, versie 2021' leren we dat vooral **zoogdieren, dagvlinders en vleermuizen** een belangrijke densiteit hebben in onze regio. Ook bij Waarnemingen.be en soortenbescherming vonden we symboolsoorten. Onderstaande lijst is niet limitatief:

1. Amfibieën en reptielen

- Kamsalamander en gewone pad (natte natuur)
- Muurhagedis (stenige omgeving)

2. Zoogdieren

- Eikelmuis^{14*} (kleinschalig landbouwlandschap)
- Hermelijn* (bos)
- Vleermuis (natte natuur, stenige omgeving, tuinen, landbouwlandschap, bos, overall)
- Egel (tuin)
- Wezel (landbouwlandschap, wijk- en buurtgroen, bos)
- Haas (landbouwlandschap)

3. Vogels

- Tuinvogels: huismus, merel, zanglijster, keep, putter, vink, roodborstje, koolmees (tuinen)
- Huismus, huiszwaluw, gierzwaluw (stenige omgeving)
- Akker- en weidevogels: geelgors¹⁵, ringmus, kievit, (steen)uil, boerenzwaluw, patrijs, veldleeuwerik, koekoek (landbouwlandschap)
- Watervogels: fuut (natte natuur)

4. Insecten

- Dagvlinders: Zwartsprietdikkopje* en Oranje Zandoogje* (graslanden)
- Libellen: Gaffelwaterjuffer* (natte natuur)
- Wilde bijen en hommels (biotoop soortafhankelijk: stenige omgeving, tuinen, graslanden, wijk- en buurtgroen)
- Sprinkhanen en krekels (graslanden)

5. Flora en Fungi

- Kortrijkse Eik (tuinen en buurtgroen)
- Pinksterbloem (graslanden)
- Eenbes, Wilde hyacint, Heggenrank (bos)
- Paddenstoelen (bos, graslanden, wijk- en buurtgroen)

Geelgors

Eikelmuis

Kamsalamander

¹⁴ * West-Vlaamse provinciaal prioritaire soort

¹⁵ Symboolsoort, bedreigd begin van deze eeuw, bron: Inbo

Onze stuurgroep Biodiversiteit, met vertegenwoordigers van ondermeer stad Kortrijk en Natuurpunt, komt tweemaandelijks bijeen en duidt trekkers aan voor **focuswerkgroepen**, die daarna specifieke actiefiches opmaken. Met deze werkgroepen verzekeren we ook interne en externe afstemming en communicatie.

Deze **flexibele werkwijze** heeft belangrijke voordelen:

- De fiches worden opgesteld naar aanleiding van **actuele noden**
- Ze houden rekening met **beschikbare mensen en middelen**
- De **rapportage** kan permanent gebeuren aan de hand van de stelselmatig aangevulde fiches.

De gefinaliseerde actiefiches nemen we op in bijlage. Naast de knelpunten, het doel en de partners, benoemen ze telkens:

1. **Inventarisatie**

De Biologische Waarderingskaart, Het Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan (GNOP), De Meff¹⁶, de Multisoortenindex, Natuurpunttellingen en Waarnemingen.be zijn belangrijke informatiebronnen.

2. **Versterking** van de biotoop en soort

Wat hebben we nodig (hogere kwaliteit, kwantiteit ...)? Wat is de ambitie? Hoe gaan we de impact van de acties evalueren?

3. **Communicatie en sensibilisatie**

Nog lang niet alle inwoners (of medewerkers) zijn zich bewust van het belang van biodiversiteit of begrijpen waarom een bepaald beheer wordt gevoerd. Via gerichte communicatie willen we deze kennis vergroten en hen actief betrekken.

¹⁶ De Meff is een indicator voor de versnippering van de ruimte en toont hoe groot de mazen van het resterende ecologisch netwerk zijn. Het is een maat voor de grootte van het gebied waarbinnen een soort zich nog vrij kan bewegen in het landschap.

7. Bijlagen

Actiefiches: als aparte documenten bijgevoegd

Context Actieplan Biodiversiteit

Wereldwijde context

- Het Dasgupta onderzoekrapport: The Economics of Biodiversity. Pleidooi voor een Marshallplan voor de planeet.
- Global assessment rapport van IPBES
- Planetary Boundaries van het Stockholm Resilience Centre
- The Sustainable Development Goals (14 life below water, 15 life on land)

Europese context

- Green deal
- Beleidsnota 2019-2024. Omgeving
- State of nature rapport EEA

Context Vlaanderen

- Natuurrapport Vlaanderen 2020 (INBO)
- Blue deal: De strijd tegen droogte en waterschaarste.
- [Living planet Belgium](#)
- Beleidsnota 2019-2024. Omgeving

Milieudecreten

- Het decreet houdend algemene bepalingen inzake het milieubeleid
- Het decreet betreffende de voorkoming en beheer van afvalstoffen
- Het milieuvergunningdecreet
- Het decreet houdende vermindering v.h. gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten
- Het decreet betreffende het integraal waterbeleid, bekkenbeheerplannen en deelbekkenbeheerplannen
- Het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu
- Natuurdecreet
- Bosdecreet
- Bodemdecreet
- Het decreet betreffende de bodemsanering
- Het decreet betreffende de mobiliteit convenanten

Besluiten

- Het Bermbesluit
- Het besluit van de Vlaamse regering betreffende de vegetatiewijziging

Wetten

- De wet op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging

Reglementen

- Het Vlaams Reglement inzake de voorkoming en het beheer van afvalstoffen
- Algemene stedenbouwkundige verordening